

- дія третя: викладач виправляє, а потім копіює вправи, складені студентами, і на наступному занятті роздає підготовлений таким чином набір вправ для виконання кожному студенту. При цьому свої власні вправи при роботі з даним набором студенти пропускають;

- дія четверта: після виконання всіх вправ викладач організує їх перевірку у спосіб взаємоконтролю, а саме: студенти передають набори один одному, перевіряючи виконання лише тих вправ, авторами котрих вони є.

Знаючи, що складені вправи будуть фактично навчальним матеріалом для решти студентів групи, студенти – автори вправ докладають великих зусиль, щоб вони були змістовними, безпомилковими і цікавими. Високий рівень мотивації при складанні таких вправ добре сприяє ефективному повторенню опрацьованого раніше граматичного матеріалу, його уточненню, а також розвитку творчих умінь. Водночас такий прийом є ефективним завданням на застосування набутих знань і умінь з практичної граматики, і результат виконання подібних авторських вправ не гірший від результату виконання вправ відповідного підручника чи посібника.

Таким чином, можна зробити висновок, що в умовах перебудови вищої школи все більше усвідомлюється, що розвиток професійних творчих здібностей майбутніх спеціалістів, насамперед, залежить від викладача, від рівня його творчого потенціалу. Творчість викладача, а якщо дивитись на проблему більш широко і діалектично, то співтворчість викладача і студента, відіграє провідну роль у підвищенні якості та ефективності вузівського навчально-виховного процесу.

Література

1. Гончарова И.В. Индивидуализированные стратегии развития иноязычной коммуникативной компетенции у студентов технического вуза. – В: <http://www.t21.rgups.ru/doc2009/2010.doc>.
2. Глотова Е.Ю. Социальные технологии регулирования мотивации трудовой активности. – В: <http://www.seun.ru/download/avtoreferat/glотова.doc>

Скалозуб О.М.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ АНГЛОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ

Характерною рисою сучасного світу є глобалізація суспільного життя, розвиток інтеграційних процесів, які охоплюють економіку, соціальні відносини, науку, культуру, освіту. Сьогодні важливість вивчення іноземних мов переоцінити важко. Внаслідок розвитку контактів із закордонними партнерами зростає необхідність інтенсифікації навчання іноземної мови.

Програма англійської мови за фаховим спрямуванням надає студентам можливість розвивати комунікативну компетенцію і стратегії, необхідні їм для ефективної участі в процесі навчання і в тих ситуаціях реального професійного спілкування, у яких вони можуть опинитися. Всі ці чинники зумовлюють необхідність постійного пошуку нових типів завдань, спроможних вирішити поставлені задачі. [3, 92]

У широкому значенні компетенція – це добра обізнаність з чим-небудь, її можна визначити як сукупність взаємопов'язаних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності), які є заданими до відповідного кола предметів і процесів та необхідними для якісної продуктивної дії по відношенню до них. [2, 17] У професійному середовищі під компетенцією розуміється особиста здатність спеціаліста вирішувати певний клас професійних задач.

Поняття іншомовної комунікативної компетенції ще не остаточно сформувалось і за дефініціями містить у собі неоднакові компоненти. У розробку поняття комунікативної компетенції внесли вклад Hymes, Canale and Swain, Taylor, Little. Значний внесок у вдосконалення поняття комунікативної компетенції у вітчизняну і російську методичку навчання іноземних мов здійснили Ніколаєва, Бориско, Скляренко, Тарнопольський, Бім та інші.

Метою цієї статті є спроба визначити складові частини англійської професійно спрямованої компетенції менеджерів у говорінні, що в подальшому дасть можливість здійснювати більш ретельний відбір матеріалів для навчання студентів професійно спрямованого говоріння.

З одного боку, під іншомовною комунікативною компетенцією розуміється здатність особистості здійснювати спілкування за допомогою мови, тобто передавати думки й обмінюватися ними в процесі взаємодії з іншими учасниками спілкування, правильно використовуючи систему мовних і мовленнєвих норм та вибираючи поведінку, що є адекватною ситуації спілкування. З іншого боку, це сукупність навичок та вмінь, що реалізуються за допомогою вербальних і невербальних засобів спілкування.

Виходячи з вищенаведених дефініцій, можна зробити висновок: по-перше, іншомовна комунікативна компетенція характеризується певним набором вимог до знань та вмінь того, хто говорить; по-друге, ці знання та вміння реалізуються у процесі міжкультурного спілкування.

Головне завдання менеджера - бути здатним приймати рішення, а головні професійні функції, за допомогою яких він здійснює свою діяльність, - планування, контроль, управління, організація бізнесу.

На особливості говоріння менеджера впливають такі фактори:

а) спеціальність менеджера (маркетинг, фінанси, менеджмент невиробничої діяльності, менеджмент виробничої діяльності тощо), що впливає на відбір ситуацій спілкування;

б) ранг менеджера (менеджер середньої ланки, менеджер вищої ланки), який визначає рівень відповідальності менеджера і впливає на прийняття ним управлінських рішень;

в) посада (керівник або співробітник відділу тощо), що впливає на реєстр висловлювання. [4, 72]

На нашу думку, усномовну діяльність менеджера можна умовно описати за допомогою сфер спілкування, макро- і мікрофункцій. Сфери спілкування – це: а) зустрічі і дискусії (переговори, засідання);

б) надання інформації (презентації, інтерв'ю); в) телефонне спілкування;

г) етикетне спілкування. Макрофункції - це опис, розповідь, коментар тощо. Мікрофункції – це ідентифікація, запитання, прохання тощо.

Англомовна професійно спрямована комунікативна компетенція менеджера в говорінні містить два головних компоненти: знання менеджменту, що є основою фонових знань, і відповідні усномовленнєві вміння, пов'язані з його спеціальністю, посадою і рангом. Основою для її формування є ділова англійська мова (Business English). Спираючись на власний педагогічний досвід, можемо виділити підручники серії BEC (Business English Certificate) видавництва Oxford University Press, які пропонують різнорівневі тести в усіх чотирьох видах мовленнєвої діяльності (reading, writing, listening, speaking – four tests for the Cambridge Business English Certificate).

Таким чином, англомовна професійно спрямована комунікативна компетенція майбутнього менеджера в говорінні є сукупністю знань, умінь і навичок, що дозволяють йому здійснювати професійно адекватне спілкування англійською мовою у процесі керівництва підприємством. Вона включає в себе такі види компетенцій: лінгвістичну, прагматичну і соціолінгвістичну, кожна з яких має свої особливості, пов'язані із професійною діяльністю майбутнього менеджера. [1, 33] Цей розподіл є умовним: усі складові частини взаємопов'язані одна з одною і не можуть існувати окремо.

Під лінгвістичною компетенцією ми розуміємо здатність того, хто говорить, конструювати граматично правильні форми і синтаксичні моделі; розуміти і використовувати мовні одиниці відповідно до сучасних норм англійської мови.

Прагматична компетенція, згідно Д. Кристал, – це вивчення мови з точки зору її користувача, тобто вибори, які він здійснює, неприродність, якої він зазнає у процесі використання мови при соціальній взаємодії, а також вплив того, що висловлено, на інших учасників акту комунікації. [4, 59] Тому в формуванні комунікативної компетенції основне значення приділяється формуванню в студентів функціональних умінь, наприклад вміння домовлятися, або висловлювати пораду. Номенклатура вмінь розробляється відповідно до потреб майбутнього менеджера в усному спілкуванні.

Третім компонентом англомовної професійно спрямованої компетенції в говорінні є соціолінгвістична компетенція, яка визначається як здатність мовця вибирати й використовувати адекватну лінгвістичну форму і спосіб вираження залежно від умов комунікативної ситуації, комунікативної мети й намірів, соціальних і функціональних ролей учасників спілкування, їх взаємовідносин. Соціолінгвістична компетенція містить у собі знання харак-

терних рис поведінки і норм, що регулюють відносини між співробітниками усередині колективу підприємства; правил поведінки й етикету, прийнятих у сфері управління бізнесом і міжкультурним спілкуванням представників ділових кіл у конкретних ситуаціях; екстралінгвістичних знань. Вона пов'язана із практичним застосуванням англійської мови і являє собою знання та вміння, які дозволяють користуватися мовою в певному соціумі і визначає вербальну поведінку учасників спілкування. [4, 65]

У процесі спілкування мовці використовують відповідні стратегії. Під стратегіями розуміються мовленнєві засоби, які застосовує користувач мови для мобілізації своїх ресурсів, активізації вмінь і навичок, для того щоб задовольнити комунікативні потреби у певному контексті та успішно виконати поставлене завдання у найбільш економно можливий спосіб залежно від конкретної мети. Вибір певних стратегій у процесі комунікації залежить від ступеня досконалості сформованих навичок та умінь і рівня володіння студентом англійською мовою. [1, 37]

Отже, комунікативні стратегії – це мобілізаційні ресурси, які мовець використовує в усному спілкуванні. Вони тісно пов'язані з вищезазначеними лінгвістичною, соціолінгвістичною і прагматичною компетенціями. Вміння використовувати ці стратегії майбутніми менеджерами значно спрощує процес спілкування. Методичним завданням викладачів є визначення змісту кожної з компетенцій та проведення ретельного відбору учбового матеріалу для навчання студентів говоріння в умовах обмеженого часу, що надається в немовних ВНЗ для вивчення іноземної мови.

Література

1. Загальноєвропейські Рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. - К.: Ленвіт, 2003. - 273 с.
2. Родигіна І.В. Компетентнісно орієнтований підхід до навчання. – Харків: Видавнича група «Основа», 2006. – 96 с.
3. Торяник Л.А., Дудіна Л.К. та ін. Інноваційний підхід в методиці викладання англійської мови в контексті Болонської концепції. – Чернівці: ЧНУ, 2006. – 324 с.
4. Brieger N. The York Associates Teaching Business English Handbook. York Associates Publications. – York, England. 1997. – 237 p.
5. Crystal D. A dictionary of linguistics and phonetics. 2nd. edition. – Oxford: Oxford University Press, 1985. - 340 p.